

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Bydgoszczy

LBY.410.023.04.2019

Piotr Śliwiak
Dyrektor Szkoły Podstawowej
w Nieszawie
ul. Zjazd 5
87-730 Nieszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/075 Indywidualizacja kształcenia po wprowadzeniu zmian w przepisach oświatowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa w Nieszawie ¹ ul. Zjazd 5, 87-730 Nieszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Śliwiak, Dyrektor ² , od 1 września 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. 2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. 3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania.
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały związek z przedmiotem kontroli
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Jacek Kalas, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/149/2019 z 09.10.2019 r. (akta kontroli str.1)

¹ Dalej: „Szkoła”.

² Dalej: „Dyrektor”.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli czynności podjęte w szkole w związku z wdrażaniem zmian związanych z wprowadzonymi z dniem 1 września 2017 r. przepisami ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁵, reformującymi system oświaty w Polsce, w zakresie m.in. indywidualizacji procesu kształcenia, nie były podejmowane systemowo, regularnie i adekwatnie do potrzeb.

Dyrektor we współpracy z radą pedagogiczną ustalił wewnętrzne dokumenty tj. Statut oraz Procedurę pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁶. Niemniej jednak opracowane dokumenty nie uwzględniały wszystkich zmian w przepisach regulujących system oświaty. W okresie objętym kontrolą Rada Rodziców nie uchwałała Programu Wychowawczo-Profilaktycznego.

Sporządzony indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny⁷ zawierał formy pomocy psychologiczno-pedagogiczne nieadekwatne do wieku ucznia. Ponadto nie zawierał wszystkich form pomocy wskazanych w orzeczeniu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. W szkole nieprawidłowo zorganizowano zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia oraz spełnianie obowiązku szkolnego poza szkołą. Prawidłowo natomiast dokumentowano realizację zaplanowanych działań. Nauczyciele, specjaliści oraz powołane zespoły nauczycielskie monitorowały realizację IPET. Wyniki monitorowania i ewaluacji były analizowane we współpracy z rodzicami i placówkami działającymi na rzecz dziecka i jego rodziny.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

1.1 Przygotowanie dokumentów wewnętrznych uwzględniających zmieniony stan prawny

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Szkoła liczyła 9 ogólnodostępnych oddziałów⁹. W roku szkolnym 2018/2019 liczba uczniów wynosiła 113¹⁰, a kadry pedagogicznej - 26¹¹.

Obowiązujący w Szkole Statut¹² zawierał w szczególności: cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi; zakres zadań nauczycieli, a także sposób i formy wykonywania tych zadań dostosowane do wieku i potrzeb uczniów oraz warunków środowiskowych szkoły; szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów; formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych jest potrzebna pomoc i wsparcie. Aktualna

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Art. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, ze zm.).

⁶ Dalej: „Procedura”.

⁷ Dalej: „IPET”.

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Bez oddziałów przedszkolnych.

¹⁰ W roku szkolnym 2017/2018 wynosiła 114.

¹¹ Wobec 24 w roku szkolnym 2017/2018.

¹² Uchwała nr 5/17/18 Rady Pedagogicznej z 29.11.2017 r.

wersja statutu nie została udostępniona na stronie internetowej szkoły¹³. Na stronie internetowej szkoły była dostępna wersja statutu z 2016 r. Tekst aktualnego statutu dostępny był w sekretariacie szkoły. Dyrektor wyjaśnił, m.in., że: „W związku z licznymi zmianami strony internetowej szkoły, (...) strona ulegała modyfikacjom”.

Rada Rodziców nie uchwaliła Programów wychowawczo-profilaktycznych na lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019¹⁴. W szkole sformułowany został „Program wychowawczo-profilaktyczny Zespołu Szkół w Nieszawie na lata 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020”. Przewidywał podejmowanie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu uczniów z niepełnosprawnościami lub kłopotami w funkcjonowaniu w grupie. W szkole nie opracowano szczegółowych harmonogramów działań w ramach realizacji Programu wychowawczo-profilaktycznego. Dyrektor w wyjaśnieniach nie wskazał powodu zaniechania.

W 2018 r. pedagog szkolny opracował ewaluację Programu wychowawczo-profilaktycznego. W ramach realizacji w/w Programu przeprowadzono w roku szkolnym 2017/2018 badania ankietowe wśród uczniów i opiekunów klas III-VII. We wrześniu 2019 r. szkolny Zespół Wychowawczy opracował „Podsumowanie sytuacji edukacyjno-wychowawczej w klasach oraz poziom bezpieczeństwa uczniów”. Dokument zawierał wnioski do pracy w roku szkolnym 2019/2020 i określał m.in. najważniejsze problemy psychologiczno-pedagogiczne stwierdzone w zespołach klasowych.

(akta kontroli str. 5-153, 468-470, 500-515, 549)

W szkole z dniem 30 sierpnia 2017 r. wprowadzono Procedurę. Regulowała ona m.in. organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wskazywała jej formy i podmioty, z którymi jest organizowana i udzielana, określała: zasady zajęć rozwijających i wspomagających, zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, działań nauczycieli i specjalistów, zadania wychowawcy klasy, zadania dyrektora i pedagoga szkoły, terapeuty pedagogicznego, indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego, organizację nauczania indywidualnego i nauczania domowego. Procedura była udostępniona w sekretariacie.

(akta kontroli str. 154-171)

Dyrektor wyjaśnił, że wychowawcy klas poinformowali rodziców o zmianach w prawie oświatowym, jednak działania w tym zakresie nie zostały udokumentowane.

(akta kontroli str. 470)

1.2 Rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów

W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 w szkole:

- był jeden uczeń dysponujący orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego;
- jeden uczeń, który w roku szkolnym 2017/2018 posiadał orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego, które w roku szkolnym 2018/2019 zostało zamienione na zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia;
- wobec jednego ucznia dyrektor wyraził zgodę na nauczanie domowe;
- nie było przypadku indywidualnego programu lub indywidualnego toku nauki.

(akta kontroli str. 172)

¹³ <http://www.znsieszawa.szkolna.net/dokumenty-szkolne> (dostęp z 13.12.2019 r.).

¹⁴ Rada Rodziców w uchwale nr 1-19/20 z 26.09.2019 r. zatwierdziła program wychowawczo-profilaktyczny na rok szkolny 2019/2020.

Dla ucznia¹⁵ posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego 25 września 2017 r. sporządzono IPET, co poprzedzone zostało opracowaniem wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania¹⁶. WOPFU¹⁷ sporządzano dwa razy w każdym roku szkolnym. IPET¹⁸ i WOPFU sporządził zespół nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem. Matka ucznia brała udział w spotkaniach zespołu, chociaż nie była pisemnie informowana o jego terminach. W orzeczeniu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej wskazano, że dziecko wymaga indywidualnych zajęć rewalidacyjnych¹⁹, dydaktyczno-wyrównawczych²⁰ oraz pracy z psychologiem szkolnym²¹. IPET przewidywał realizację m.in. zajęć: rewalidacyjnych²², dydaktyczno-wyrównawczych, logopedycznych²³ oraz wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka²⁴, jednak nie uwzględnił zajęć z psychologiem szkolnym. W celu realizacji wsparcia dzieci z niepełnosprawnością opracowano m.in.: program rewalidacji indywidualnej oraz program wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 173-259, 414-459)

W szkole, w badanym okresie, był jeden przypadek objęcia ucznia nauczaniem domowym. 7 sierpnia 2017 r. rodzic ucznia wystąpił do Dyrektora z wnioskiem o udzielenie zgody na spełnianie obowiązku szkolnego w trybie nauczania domowego. Do wniosku załączył opinię psychologiczno-pedagogiczną²⁵ sporządzoną „w sprawie: oceny poziomu rozwoju oraz stopnia opanowania wiadomości i umiejętności szkolnych”²⁶. Do wniosku załączono wymagane oświadczenie i zobowiązanie. Dyrektor wydał zgodę na wykonywanie obowiązku szkolnego w trybie nauczania domowego w roku szkolnym 2017/2018²⁷. Taki sam wniosek i załączniki (oprócz nowej opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej) złożone zostały 25 sierpnia 2018 r. Decyzja dyrektora z 25 sierpnia 2018 r. dotyczyła roku szkolnego 2018/2019 (szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Jak wyjaśnił Dyrektor w przypadku tego ucznia diagnoza postępów polegała na przeprowadzeniu rocznych egzaminów klasyfikacyjnych, z których były sporządzane protokoły²⁸. Załączniki do protokołów stanowiły rozwiązywane zadania i zadawane pytania, omówienie udzielonych odpowiedzi oraz oceny komisji dotyczące poziomu i zakresu udzielanych odpowiedzi.

(dowód: akta kontroli str. 280-303, 551)

W szkole był jeden przypadek ucznia z orzeczeniem o potrzebie indywidualnego nauczania w roku szkolnym 2017/2018²⁹, a następnie ze zindywidualizowaną

¹⁵ W roku szkolnym 2017/2018 został uczniem I klasy.

¹⁶ Dalej „WOPFU”.

¹⁷ WOPFU były podpisywane przez Dyrektora.

¹⁸ IPET został zatwierdzony przez Dyrektora.

¹⁹ Celem kontynuowania terapii logopedycznej, prowadzenia ćwiczeń funkcji słuchowo-językowych i wzrokowo-przestrzennych, motoryki dużej i małej.

²⁰ Celem pomocy m.in. w przyswajaniu zagadnień programowych.

²¹ Celem rozwijania m.in. kompetencji społecznych dziecka, łagodzenia objawów nadpobudliwości psychoruchowej.

²² Rewalidacja indywidualna w wymiarze dwóch godzin tygodniowo.

²³ W wymiarze ½ h tygodniowo.

²⁴ W wymiarze jednej godziny tygodniowo. W roku szkolnym 2016/2017 dziecko (klasa „0”) było objęte było wczesnym wspomaganie rozwoju na podstawie opinii sporządzonej przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Jako pomoc psychologiczno-pedagogiczną formą wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka realizowana była w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020.

²⁵ Opinia sporządzona przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

²⁶ Tj. nie była wydana w sprawie możliwości spełniania obowiązku szkolnego poza szkołą.

²⁷ Tj. niezgodnie z treścią wniosku.

²⁸ Protokoły nie zawierały rubryki dot. wpisów o ew. obecności rodziców w trakcie egzaminów.

²⁹ W orzeczeniu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej wskazano, że w sytuacjach lepszego funkcjonowania emocjonalnego, uczeń może brać udział w niektórych lekcjach. Zapewnić miano ponadto m.in. udział w socjoterapii i/lub treningu umiejętności społecznych, zajęciach rozwijających kompetencje społeczne i emocjonalne (najlepiej w mało licznej grupie na terenie szkoły).

ścieżką kształcenia w roku szkolnym 2018/2019³⁰. Szkoła nie zrealizowała prawidłowo orzeczeń/opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (zostało to opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 172)

Wyjaśniając proces wykonywania diagnoz pedagogicznych Dyrektor wskazał, że wyniki prac klasowych, wykonywanych na początku i na końcu roku szkolnego „przekładają się na wykonywanie diagnoz dotyczących mocnych i słabych stron ucznia. Na ich podstawie nauczyciele kwalifikują uczniów na zajęcia dydaktyczno-wychowawcze (...) lub dodatkowe zajęcia rozwijające uzdolnienia”. Dyrektor ponadto wyjaśnił, że rodzice byli informowani przez wychowawcę o wynikach prac klasowych, ze szczególnym zwróceniem uwagi na mocne i słabe strony ucznia. Analiza dokumentacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej trzech klas³¹ wykazała, że nauczyciele wychowawcy prowadzili dokumentację udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej zawierającą wykaz uczniów danej klasy, którym udzielana była pomoc wraz z ustalonymi formami tej pomocy. Ponadto gromadzona była dokumentacja badań i czynności prowadzonych przez m.in. pedagoga, logopedę. Gromadzono dokumentację dostarczaną m.in. przez rodziców (opinie, zaświadczenia lekarskie), opinie/notatki nauczycieli, logopedę, orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznych. W żadnym z analizowanych przypadków nie było opinii lekarzy o specyficznych potrzebach ucznia. Szkoła utrzymywała także współpracę z rodzicami.

(akta kontroli str. 316-329, 462, 472-473, 480, 551, 560-579)

Obowiązująca Procedura nie nazywała formy stosowanej w szkole metody diagnozy pedagogicznej. Procedura wskazywała, że uczeń posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego obligatorycznie objęty jest pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Wskazywała, że wychowawca klasy ma obowiązek informować nauczycieli lub specjalistów o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Na wychowawcy klasy spoczywał obowiązek współpracy z nauczycielami lub specjalistami w zakresie planowania i koordynowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w ramach zintegrowanych działań nauczycieli i specjalistów oraz bieżącej pracy z uczniem. W przypadku stwierdzenia przez wychowawcę klasy, że konieczne jest objęcie ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formach zajęć rozwijających uzdolnienia, rozwijających umiejętność uczenia się, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć specjalistycznych³², zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, dyrektor szkoły miał ustalać formy i okres tej pomocy oraz wymiar godzin, w których poszczególne formy będą realizowane. Wychowawca klasy przy planowaniu udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej miał obowiązek uwzględniania zaleceń zawartych w orzeczeniach lub opiniach. Planując tę pomoc wychowawca klasy miał „współpracować” z rodzicami ucznia oraz w zależności od potrzeb z innymi nauczycielami i specjalistami prowadzącymi zajęcia z uczniem czy poradniami.

(akta kontroli str. 154-171)

³⁰ W opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej wskazano konieczność dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, a także objęcie ucznia zindywidualizowaną ścieżką kształcenia z zakresu wiodących przedmiotów nauczania. Ponadto uczeń powinien m.in. uczestniczyć w zajęciach: korekcyjno-kompensacyjnych oraz dydaktyczno-wyrównawczych, indywidualnie pracować z psychologiem szkolnym.

³¹ III, VII i VIII.

³² Korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym.

1.3 Zaplanowanie indywidualnych dostosowań, w tym uwzględniających nowe formy wsparcia

W zatwierdzonych na rok szkolny 2017/2018 i 2018/2019 arkuszach organizacji szkoły nie zostały uwzględnione nowe formy wsparcia³³. Dyrektor wyjaśnił, że „zajęć takich nie zaplanowano, gdyż nie było konieczności organizacji zajęć rozwijających umiejętności uczenia się, zajęć logopedycznych w rozszerzonej formule. Do prowadzenia zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne poradnia proponowała psychologa, którym szkoła nie dysponuje”. Ponadto poinformował, że od września 2019 r. zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne prowadzi z dwiema grupami pedagog szkolny.

(akta kontroli str. 377-381, 462)

W roku szkolnym 2017/2018 nie było w szkole przypadku ucznia nauczanego w ramach zajęć odbywających się poza oddziałem klasowym. W przypadku ucznia posiadającego w roku szkolnym 2018/2019 opinię ze wskazaniem objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia dyrektor szkoły zaplanował i zrealizował tylko niektóre formy wsparcia wobec wskazanych w w/w opinii. Nie zostały zaplanowane zajęcia z psychologiem szkolnym i trening zastępowania agresji. Zaplanowane indywidualne nauczanie dotyczyło wskazanych w opinii przedmiotów. Uczeń ujęty został w dzienniku zajęć korekcyjno-kompensacyjnych dopiero od zajęć przeprowadzonych 14 listopada 2018 r.³⁴. Z zaplanowanych 12 godzin zajęć korekcyjno-kompensacyjnych uczeń brał udział w 10. Z zaplanowanych 29 godzin zajęć dydaktyczno-wyrównawczych³⁵ uczeń brał udział w 10³⁶. Wychowawca i pedagog szkolny odbyli liczne udokumentowane spotkania i rozmowy telefoniczne z rodzicem ucznia.

Podstawy programowe miały zostać zrealizowane i uczeń uzyskiwał promocję do kolejnych klas. Pomimo tego, że uczący go nauczyciele, w sporządzanych opiniach wskazywali na ogromne braki edukacyjne.

(akta kontroli str. 313-328, 330, 332-376, 412-413, 474-499, 580)

W okresie objętym kontrolą w szkole nie było ucznia objętego indywidualnym programem lub tokiem nauki. Uczeń objęty nauczaniem domowym w roku szkolnym 2018/2019 znajdował się w I etapie edukacyjnym. Ustalone opisowe oceny klasyfikacyjne były pozytywne.

(akta kontroli str. 294-298, 301-302)

U ucznia objętego nauczaniem specjalnym w roku szkolnym 2017/2018 zrealizowano 27 godzin zajęć logopedycznych z 33 zaplanowanych. Wynikało to z nieobecności ucznia (pięć) lub choroby specjalisty (jedno). Zajęć rewalidacyjnych z zaplanowanych 117 godzin, zrealizowano 61. Brak realizacji 56 godzin zajęć wynikał z faktu, że w tym samym czasie miały miejsce uroczystości szkolne (trzy godziny), nieobecności nauczyciela z powodu choroby (trzy godziny), zwolnienia ucznia z zajęć przez rodzica (jedna godzina) oraz wycieczka szkolna (jedna godzina). W przypadku pozostałych 48 godzin przyczyną niezrealizowania zajęć była choroba ucznia. W roku szkolnym 2018/2019 zrealizowano 24 z 30 zaplanowanych zajęć logopedycznych. W czterech przypadkach przyczyną niezrealizowania zajęć była nieobecność logopedy.

(akta kontroli str. 234, 248-249, 362, 415-459)

³³ Zajęcia rozwijające umiejętność uczenia się, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne; zajęcia logopedyczne (rozszerzona formuła).

³⁴ Dyrektor wyjaśnił, że propozycja zajęć korekcyjno-kompensacyjnych była przedstawiona rodzicowi we wrześniu 2018 r., uczeń dopiero po monitach wychowawcy przyszedł na zajęcia 14.11.2018 r.

³⁵ Z matematyki.

³⁶ Dyrektor poinformował, że zajęcia dydaktyczno-wychowawcze były zajęciami nieobowiązkowymi, nie mającymi wpływu na ocenę końcową z danego przedmiotu, a uczestnictwo w nich było dobrowolne.

W okresie objętym kontrolą w szkole zatrudnieni byli nauczyciele posiadający kwalifikacje zawodowe w zakresie m.in. oligofrenopedagogiki, pedagogii wczesnoszkolnej, edukacji ustawicznej, doradztwa zawodowego, logopedii, nauczania początkowego. Pedagog szkolny zatrudniony był na ½ etatu. Psycholog szkolny nie był zatrudniony.

(akta kontroli str. 463, 471, 539)

1.4 Zaplanowanie współpracy z rodzicami i innymi placówkami działającymi na rzecz dzieci

Obowiązująca Procedura określała, że pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest organizowana i udzielana we współpracy i na wniosek m.in. rodziców i poradni pedagogiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych. Rodzicom pomoc pedagogiczno-psychologiczna udzielana była w formach: porad, konsultacji, warsztatów i szkoleń. Wśród zadań pedagoga szkolnego wskazano m.in. pomoc rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji uzdolnień uczniów. Zadaniem wychowawców było zapoznanie rodziców z obowiązującą procedurą organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W szkole rodzic uczestniczył w tworzeniu IPET i WOPFU, miał możliwość konsultowania się z wychowawcą klasy i pedagogiem szkolnym oraz brał udział w spotkaniach z przedstawicielami poradni pedagogiczno-psychologicznych. Pedagog współpracował m.in. z pracownikami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nieszawie, kuratorami Sądu Rejonowego w Aleksandrowie Kujawskim, specjalistami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Aleksandrowie Kujawskim, Policją, pracownikami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

(akta kontroli str. 154-171, 176-192, 212-226, 232-233, 250, 251-259, 591)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W statucie Szkoły przyjętym uchwałą Rady Pedagogicznej z 29 listopada 2017 r. zawarto postanowienia niezgodne z przepisami prawa, tj.:

- a) statut nie przewidywał, określonej w art. 37 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe, możliwości realizacji obowiązku szkolnego poza szkołą tzw. domowego nauczania;
- b) w § 11 ust. 6 statutu, niezgodnie z § 5 pkt 5 Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach³⁷; uprawnienia do inicjowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej przyznano każdej „pielęgniarkę” a nie wyłącznie pielęgniarkę środowiska nauczania i wychowania; ponadto pominięto w tym zakresie higienistkę szkolną.
- c) w § 12 ust. 2 i 3 statutu, niezgodnie z § 1 Rozporządzenia w sprawie zasad organizacji, wskazano, że pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana „w ramach posiadanych możliwości”, podczas gdy ww. przepisu pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest bezwarunkowo;
- d) w § 11 ust. 6 statutu nie uwzględniał zmian wynikających z § 2 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach³⁸, w zakresie określenia osób uprawnionych do inicjowania

³⁷ Dz. U. poz. 1591, ze zm. Dalej: „Rozporządzenie w sprawie zasad organizacji”.

³⁸ Dz. U. poz. 1647.

pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w okresie od 1 września 2018 r. do 31 sierpnia 2020 r.

Dyrektor wyjaśnił, że błędy prawne „wynikają z faktu, że aktualizację statutu wykonywała firma zewnętrzna (...), w związku z czym nie zakładaliśmy konieczności dokonania dogłębnej analizy zapisów statutowych”.

(akta kontroli str. 6-121, 464-467)

2. W szkole nie uchwalano programu wychowawczo-profilaktycznego, zgodnie z art. 84 ust. 2 pkt 1 i 3 ustawy Prawo oświatowe.

Art. 84 ust. 2 pkt 1 w/w ustawy stanowi, że Rada Rodziców, w porozumieniu z Radą Pedagogiczną, uchwała program wychowawczo-profilaktyczny szkoły, który według art. 84 ust. 3 uchwalany jest na jeden rok szkolny.

W trakcie kontroli nie przedstawiono uchwał Rady Rodziców o przyjęciu programów wychowawczo-profilaktycznych na lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019. W sekretariacie szkoły znajdował się „Program wychowawczo-profilaktyczny Zespołu Szkół w Nieszawie na lata szkolne 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020”. Dokument ten opracowany został przez pedagog szkolną wraz z jedną z nauczycielek. Dokument zawierał elementy wskazane w art. 26 ustawy Prawo oświatowe. Dyrektor nie wyjaśnił powodu braku uchwał Rady Rodziców. Poinformował jedynie, że przewodnicząca Rady Rodziców nie przekazała takich dokumentów.

(akta kontroli str. 122-153, 468, 470)

3. W § 2 ust. 1 „Procedury organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej” wśród form pomocy psychologiczno-pedagogicznych pominięto „klasę terapeutyczną” wskazaną w § 12 ust. 3 pkt 1 Statutu szkoły oraz w § 6 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie zasad organizacji.

Dyrektor wyjaśnił, że pominięcie formy klasy terapeutycznej nie było działaniem zamierzonym, wynikało z „niedopatrzenia”.

(akta kontroli str. 157, 465, 467)

4. Dyrektor udzielał zgody na wykonywanie obowiązku szkolnego poza szkołą, tj. w domowym nauczaniu, w trybie niezgodnym z art. 37 ustawy Prawo oświatowe tj.:

a) wyrażał zgodę na spełnianie obowiązku szkolnego poza domem nie na cały okres nauki w szkole podstawowej a na pojedyncze lata szkolne;

b) wyraził zgodę na spełnianie obowiązku szkolnego poza szkołą w roku szkolnym 2017/2018, bez właściwej opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej;

c) wyraził zgodę na spełnianie obowiązku szkolnego w roku szkolnym 2018/2019 bez opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

W informacji Ministerstwa Edukacji Narodowej dotyczącej realizowania obowiązku szkolnego poza szkołą³⁹ stwierdzono, że ustawa Prawo oświatowe ustanawia zasadę, że zgoda na spełnianie obowiązku szkolnego poza szkołą obejmuje cały okres poza szkołą. Cofnięcie zgody może nastąpić tylko w sytuacjach określonych w ustawie⁴⁰. W w/w wyjaśnieniach stwierdzono jednocześnie, że „Każdorazowo do wniosku rodziców w sprawie spełniania przez dziecko (...) obowiązku nauki poza szkołą musi być dołączona opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej. Opinia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej mimo, że nie ma ustalonego terminu

³⁹ Wyjaśnienie Departamentu Kształcenia Ogólnego i Wychowania MEN z 4.03.2010 r. (l.dz. DKOW-WOK/DD/5021-11/10) za: <https://www.edukacja-domowa-instytut.pl/interpretacja-men-w-sprawie-waznosci-zezwozenia-i-opinii-ppp?fbclid=IwAR1YDKEe0PbQ-hR9HutYxPZSj3BafKlkyBB63XP0p5MuxkfAomrj3r-INk> (dostęp 02.01.2020 r.).

⁴⁰ Art. 37 ust. 8.

wygaśnięcia, jest wydana w określonej sprawie, zatem każde cofnięcie zezwolenia powoduje również wygaśnięcie „ważności” opinii poradni”.

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, że rodzic ucznia 7 sierpnia 2017 r. złożył wniosek o wydanie zezwolenia na realizację obowiązku szkolnego poza szkołą⁴¹. Wnioskodawczyni do wniosku załączyła opinię publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej sporządzonej nie w sprawie możliwości realizacji obowiązku szkolnego poza szkołą, a „w sprawie oceny poziomu rozwoju oraz stopnia opanowania wiadomości i umiejętności szkolnych”. W zawartym stanowisku w opiniowanej sprawie oraz jego szczegółowym uzasadnieniu Poradnia nie zawarła informacji o istnieniu lub braku przeciwwskazań do pełnienia obowiązku szkolnego poza szkołą. Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 7 *rozporządzenia w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych*⁴² wniosek o wydanie orzeczenia lub opinii zawiera określenie przyczyny i celu, dla których jest niezbędne uzyskanie opinii – do tego „celu” należy odnieść się w opinii.

W związku ze złożonym wnioskiem⁴³ dyrektor wydał 7 sierpnia 2017 r. decyzję o udzieleniu zgody na spełnianie obowiązku szkolnego poza szkołą w roku szkolnym 2017/2018. W kolejnym roku szkolnym⁴⁴ wnioskodawca wystąpił 25 sierpnia 2018 r. o wydanie kolejnej zgody na nauczanie domowe. Do wniosku ponownie załączono część wymaganych załączników, tj. bez nowej opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej⁴⁵. Zgoda dyrektora dotyczyła roku szkolnego 2018/2019.

Dyrektor wyjaśnił: „Wyraziłem zgodę na nauczanie domowe (...) na podstawie opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Aleksandrowie Kujawskim. Opinia, o której mowa, była aktualna do końca pierwszego etapu edukacyjnego⁴⁶, czyli do końca roku szkolnego 2018/2019. Brak wyrażenia bezterminowej zgody na nauczanie domowe w pierwszym etapie edukacyjnym wynikał z mojego przeoczenia”.

(akta kontroli str. 280-303, 465-467)

5. W toku kontroli ustalono, że w IPET⁴⁷ opracowanym dla jednego z uczniów dysponującego orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego wobec którego zalecono m.in. pracę z psychologiem szkolnym celem rozwijania kompetencji społecznych dziecka, łagodzenia objawów nadpobudliwości psychoruchowej, nie ujęto zajęć z psychologiem szkolnym, a zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, która to forma pomocy nie wynikała z orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego⁴⁸. Było to niezgodne z § 6 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowywania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁴⁹, który wskazuje, że IPET uwzględnia „zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego”. Jednocześnie § 1 rozporządzenia MEN z 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci⁵⁰

⁴¹ Wnioskodawczyni nie wniosła o zezwolenie na jeden rok szkolny tzn. wniosła o zgodę bezterminową na realizację obowiązku szkolnego poza szkołą.

⁴² Dz.U. 2017 poz. 1743.

⁴³ Zawierającym stosowne oświadczenia i zobowiązanie.

⁴⁴ Tj. 2018/2019.

⁴⁵ Sporządzonej w związku z „wygaśnięciem” poprzedniej zgody.

⁴⁶ Stosowna opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej jest ważna na cały okres kształcenia w szkole podstawowej, nie tylko na I etap.

⁴⁷ Z 25.09.2017 r.

⁴⁸ Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka było/jest stosowane w okresie gdy objęty był uczniem I, II i III klasy (aktualnie).

⁴⁹ Dz.U. poz. 1578 ze zm. Dalej: „Rozporządzenie w sprawie warunków”.

⁵⁰ Dz.U. poz. 1635.

stanowi, że tę formę pomocy⁵¹ organizuje się „od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole”.

Dyrektor nie wyjaśnił powodów pominięcia psychologa w IPET. Wskazał, że szkoła nie dysponuje zatrudnionym psychologiem. Wyjaśniając powód wprowadzenia do IPET wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, dyrektor wskazał, że „zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju są tylko nazwą umowną, niefortunną w kontekście kontroli. Faktycznie rzeczony zajęcia obejmowały dodatkową pomoc mającą na celu stymulowanie rozwoju ucznia realizowaną obok zajęć rewalidacyjnych. (...) obejmują dodatkową pomoc psychologiczno-pedagogiczną wynikającą z troski o ucznia. (...) Stan zdrowia oraz sytuacja rodziny dziecka wymusiły wykorzystanie w kolejnych latach w arkuszu organizacyjnym pracy szkoły konieczność objęcia tego ucznia zajęciami dodatkowymi (tu tzw. „wczesnego wspomaganie rozwoju”), gdyż w innym przypadku Pan Burmistrz nie wyraziłby zgody na zorganizowanie dla niego dodatkowych zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tłumacząc trudną sytuacją finansową miasta”. Dyrektor wskazał jednakże, że „Powyższe zajęcia nie były objęte systemem informacji oświatowej”.

(akta kontroli str. 173-175, 182-196, 235, 237-238, 246-247, 250, 256-259, 416-425, 460, 462, 470-471)

6. Szkoła nie zapewniła opieki psychologa nad uczniami z zaleceniami pracy z psychologiem, zawartymi w orzeczeniach lub opiniach publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, tj.:

- a) Dyrektor nie realizował zaleceń wynikających z orzeczenia w dwóch przypadkach w roku szkolnym 2017/2018 i w jednym przypadku w roku 2018/2019, co stanowiło naruszenie art. 68 ust. 10 ustawy Prawo oświatowe;
- b) Dyrektor nie zrealizował w jednym przypadku zaleceń wynikających z opinii w roku szkolnym 2018/2019, co stanowiło działanie nierzetelne, gdyż nie zapewniono pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi, pomimo zidentyfikowania takiej potrzeby. Ponadto uczeń ten miał zalecenie uczestniczenia w treningu zastępowania agresji. Uczniowi nie umożliwiono korzystania z tych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Dyrektor wyjaśnił, że uczniowie nie mogli korzystać z tych form pomocy, gdyż szkoła nie dysponuje specjalistami w tych zakresach. W związku z faktem, że w szkole brak jest zatrudnionego psychologa, organ prowadzący zaproponował pomoc psychologa do spraw uzależnień, zatrudnionego w Urzędzie Miasta Nieszawa. Dyrektor wyjaśnił, że „Osoba zaproponowana przez Burmistrza jakiś czas temu współpracowała ze szkołą, jednakże zrezygnowała twierdząc, że jest specjalistą pracującym z osobami dorosłymi, uzależnionymi głównie od alkoholu. (...) Na zatrudnienie innego specjalisty dyrektor szkoły nie otrzymał zgody organu prowadzącego”.

(akta kontroli str. 173-175, 310-315, 462)

7. Rozporządzenie w sprawie warunków w § 6 ust. 11 ustanawia prawo rodziców ucznia do uczestniczenia w spotkaniach zespołu, a także w opracowaniu i modyfikacji IPET i WOPFU. W tym celu Minister wprowadził zasadę pisemnego informowania rodziców ucznia o każdym spotkaniu takiego zespołu i możliwości uczestniczenia w takim spotkaniu. W trakcie kontroli ustalono, że rodzic ucznia nie był pisemnie informowany o posiedzeniach zespołu.

⁵¹ Tj. wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.

Dyrektor wyjaśnił, że ze względów problemów psychologiczno-pedagogicznych ucznia wychowawczyni była w stałym kontakcie z jego rodzicem i informacje o terminach posiedzeń zespołu przekazywała w bezpośredniej rozmowie.

(akta kontroli str. 468, 470)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK negatywnie ocenia działania podjęte w szkole w zakresie wdrażania zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. Wprowadzone, w związku z reformą oświatową, zmiany w wewnętrznych regulacjach sporządzone zostały nierzetelnie i zawierały elementy niezgodne z obowiązującym prawem. Na podstawie orzeczenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nieprawidłowo opracowano IPET. Niezgodnie z przepisami i zidentyfikowanymi potrzebami, zaplanowano pomoc psychologiczno-pedagogiczną, a także nie zaplanowano wszystkich adekwatnych do potrzeb form wsparcia. W szkole nie zorganizowano pomocy psychologa, ani nie zorganizowano treningu zastępowania agresji. Nie zabezpieczono należycie prawa rodziców do uczestniczenia w pracach zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej poprzez ich pisemne zawiadomienie o posiedzeniach zespołów. W szkole identyfikowano natomiast trudności edukacyjne uczniów i prowadzono ich diagnozę pedagogiczną.

OBSZAR

2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu faktycznego

2.1 Dokumentowanie i monitorowanie przez nauczycieli i specjalistów postępów rozwoju i efektów kształcenia uczniów

Kontroli w zakresie prawidłowości dokumentowania realizacji zaplanowanych działań związanych z indywidualizacją procesu kształcenia poddano wybrane przez kontrolera dzienniki, prowadzone przez specjalistów i nauczycieli. W wyniku kontroli stwierdzono, że dokumentacja prowadzona jest prawidłowo i rzetelnie, w sposób pozwalający monitorować przez nauczycieli postępy rozwoju i efektów kształcenia.

(akta kontroli str. 332-376, 414-459, 474-499)

Nauczyciele i specjaliści monitorowali postępy rozwoju poddanego badaniom ucznia, w tym efekty jego kształcenia na koniec każdego półrocza i roku szkolnego. Częstotliwość oceniania ucznia była równa lub przekraczała minimalną ilość ocen w ciągu półrocza ustaloną w statucie Szkoły⁵². Oceniane były zróżnicowane formy aktywności: testy, sprawdziany, odpowiedzi ustne, prace domowe, prace indywidualne i obserwacje.

(akta kontroli str. 413)

2.2 Ewaluacja wdrożonych działań oraz ich modyfikacja

W szkole zespoły nauczycieli i specjalistów pracujące z uczniem objętym indywidualizacją kształcenia dokonywały dwa razy w roku okresowej wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania ucznia. Wykonywane były ponadto analizy postępów ucznia np. logopedyczne. Opracowywano także Ocenę efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielonej uczniowi, dla którego opracowano IPET oraz ewaluację zajęć rewalidacyjnych, wczesnego wspomaganie rozwoju, a także opinie i informacje dotyczące ucznia.

(akta kontroli str. 176-181, 212-247, 440)

⁵² § 104 ust. 5 Statutu szkoły.

2.3 Nadzór dyrektora szkoły

Zagadnienia dotyczące organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 nie były ujęte w planach nadzoru pedagogicznego. Dyrektor wyjaśnił, że w tym zakresie wykonywał w trybie bieżącym hospitacje zajęć, obserwacje i kontrole dokumentów (dzienników zajęć specjalistycznych i zajęć lekcyjnych, w tym nauczania indywidualnego/zajęć w ramach ścieżki edukacyjnej). Kontrole dzienników były poświadczane podpisami Dyrektora lub Zastępcy Dyrektora.

(akta kontroli str. 391-407, 413, 470)

Dyrektor wspomagał nauczycieli w zakresie wdrażania zmian dotyczących indywidualizacji kształcenia. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 grupa sześciorga nauczycieli brała udział w różnych formach podnoszenia kwalifikacji w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Były to: kursy, seminaria, warsztaty, studia podyplomowe dot. m.in. „Rozwiązywanie konfliktów w szkole”, „Profilaktyka, diagnoza i terapia uzależnień behawioralnych”, „Edukacja i terapia osób z autyzmem”, „Integracja sensoryczna”, „Diagnoza funkcjonalna – profil PSYCHOEDUKACYJNY PEP-r”, „Diagnosta w poradnictwie psychologiczno-pedagogicznym”, „ARTETERAPIA – Terapia sztuką w pracy z dziećmi i młodzieżą”, „Monachijska Funkcjonalna Diagnostyka Rozwojowa”, „Uczeń sprawujący trudności wychowawcze – skuteczne metody oddziaływania”, „Praca z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami psychicznymi. Dialog motywujący w praktyce”, „SENSOPLASTYKA”, „Terapia ręki III stopnia – grafomotoryka”, „Uczeń zespołem Aspergera lub autyzmem wysokofunkcjonującym – jak go zrozumieć i jak mu pomóc; nauczanie, rozwój społeczny, komunikacja”, „Psychorysunek i bajka w terapii dzieci”, „Komunikacja w grupie”, „Skuteczna komunikacja z uczniem i jego rodzicami. Kształtowanie partnerskich relacji z rodzicami. Skuteczne wspieranie rodzica ucznia z niepełnosprawnościami”, „Diagnoza pedagogiczna, jako źródło doboru metod i form pracy oraz sposobów motywowania uczniów do nauki, rozwoju pasji oraz podniesienia efektów kształcenia. Rozwiązywanie sytuacji trudnych”.

(akta kontroli str. 389-390)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność jednostki w kontrolowanym obszarze. Nauczyciele, zgodnie ze statutem monitorowali postępy w edukacji kontrolowanego ucznia. Zespoły nauczycieli i specjalistów prawidłowo dokonywały ewaluacji prowadzonych form działań.

OBSZAR

3. Efekty zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu
faktycznego

3.1 Rozwój i integracja ze środowiskiem szkolnym uczniów objętych indywidualizacją kształcenia, w tym w ramach nowych form wsparcia

W odniesieniu do badanej grupy w Szkole prowadzono zajęcia rewalidacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne oraz wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.

(akta kontroli str. 182-199, 432-433, 474-477, 488-499)

Dyrektor wyjaśnił, że przyczyną niepowodzeń szkolnych ucznia objętego w roku szkolnym 2018/2019 zindywidualizowaną ścieżką kształcenia, a w roku szkolnym 2017/2018 nauczaniem indywidualnym był stan zdrowia i sytuacja rodzinna.

(akta kontroli str. 330)

W okresie objętym kontrolą wszyscy uczniowie z badanej grupy uzyskali promocje do kolejnych klas. Podjęte działania w zakresie pomocy pedagogiczno-psychologicznej przyczyniły się do osiągnięcia części zaplanowanych efektów. W przypadku ucznia objętego zindywidualizowaną ścieżką kształcenia, dyrektor ocenił, że podjęte działania przynoszą „krótkotrwałe (lub żadne) efekty”.

(akta kontroli str. 203-204, 233-238, 242-245, 326, 329, 412)

3.2 Edukacja uczniów objętych indywidualizacją kształcenia

Uczeń, który w roku szkolnym 2018/2019 objęty był zindywidualizowaną ścieżką edukacyjną⁵³ osiągnął niższe oceny wobec ocen osiągniętych w trakcie realizowania nauczania indywidualnego. Wyjaśnienie przedstawiono w pkt 3.1.

(akta kontroli str. 330)

Uczeń objęty nauczaniem domowym, będący w okresie objętym badaniem na I etapie edukacji szkolnej osiągnął pozytywne efekty kształcenia.

(akta kontroli str. 294-298, 300-303)

Uczeń objęty kształceniem specjalnym osiągnął pozytywne oceny sporządzone w formie opisowej.

(akta kontroli str. 248)

3.3 Wpływ wprowadzonych zmian na pracę szkoły

W związku z realizacją zindywidualizowanej ścieżki edukacyjnej przez jednego ucznia w roku szkolnym 2018/2019 nie zachodziła konieczność przygotowania zespołu klasowego do zmian, gdyż we wcześniejszych latach szkolnych, pomimo realizowania nauczania indywidualnego, uczeń włączany był w życie szkoły i klasy. Uczeń uczestniczył w imprezach klasowych, szkolnych, wycieczkach i wspólnych spotkaniach, razem z klasą spędzał przerwy międzylekcyjne. Jak wyjaśnił Dyrektor „Mało liczny, sześciuosobowy zespół klasowy dodatkowo ułatwiał (...) funkcjonowanie w rzeczywistości szkolnej”.

(akta kontroli str. 470)

Do szkoły nie wpływały pisma zawierające informacje świadczące o problemach wynikających z niezaakceptowania przez zespoły klasowe trudnych zachowań uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie, z kłopotami w funkcjonowaniu w zespołach, (którzy wcześniej realizowali nauczanie indywidualne).

(akta kontroli str. 593)

Plany zajęć dla uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną zapewniały uczniom higienę umysłową. W żadnym z przypadków badanej grupy plan lekcji nie generował „okienek”. Plany wielokrotnie ulegały zmianom i aktualizacjom.

(akta kontroli str. 333-334, 356-357, 421, 476)

⁵³ W latach szkolnych 2016/2017 i 2017/2018 objęty był indywidualnym nauczaniem z realizacją części zajęć z zespołem klasowym.

Rada Pedagogiczna analizowała wpływ wdrożenia nowych przepisów dotyczących indywidualizacji na jakość pracy szkoły, funkcjonowanie uczniów objętych indywidualizacją i pracę zespołów klasowych. W trakcie posiedzeń Rady Pedagogicznej dotyczących organizacji nowych lat szkolnych corocznie przedstawiane było m.in. sprawozdanie z organizacji zajęć wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, rewalidacyjnej. Stosowne sprawozdanie składali pedagog szkolny i logopeda. Rada Pedagogiczna zapoznawała się z najważniejszymi problemami uczniów wymagających pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 505-506, 581-589)

Dokonując oceny wpływu nowych zasad indywidualizacji kształcenia oraz trudności w funkcjonowaniu w zespołach klasowych po wprowadzeniu zmian pedagog szkolny wskazał m.in., że „Uczniowie niepełnosprawni, niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym mają większą możliwość uczestnictwa w życiu szkoły poprzez indywidualizację procesu kształcenia (...) Obserwując zmiany w szkole wynikające ze zmian w prawie oświatowym należy stwierdzić, iż umożliwiają one w większym niż dotychczas stopniu integrację wszystkich uczniów bez względu na ich ograniczenia i problemy oraz sprawniejszą organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów jej wymagających (...) Jednocześnie należy zauważyć, iż organizacja niektórych form pomocy dla uczniów jest trudna (a niekiedy i niemożliwa), co wynika z ograniczeń finansowych oraz trudności lokalowych, kadrowych itp”.

Logopeda wskazał, że zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zasad organizacji zajęcia logopedyczne można prowadzić w grupach czteroosobowych. Jednakże „z mojego doświadczenia zawodowego wynika, że nie jest to do końca przemyślane rozwiązanie. Znacznie bardziej zadowalające efekty przynosi praca indywidualna, daje możliwość skupienia uwagi na konkretnym uczniu, doborze ćwiczeń i dostosowaniu działania terapeutycznego odpowiedniego dla danego deficytu, możliwości psychofizycznych i poznawczych dziecka. Daje również możliwość stworzenia atmosfery sprzyjającej pokonywaniu trudności, które często są dla dzieci powodem zahamowań, wstydu, wycofania się, co skutkuje brakiem podejmowania jakichkolwiek starań w doskonaleniu mowy. Organizując swoją pracę, staram się tak podzielić przyznaną mi liczbę godzin, aby z każdym dzieckiem prowadzić zajęcia indywidualne. Ustalając czas trwania jednostki terapeutycznej biorę pod uwagę uporczywość wady wymowy, możliwości psychofizyczne dziecka, tempo pracy oraz wsparcie jakie otrzymuje w domu. W mojej ocenie, takie rozwiązanie przynosi dużo lepsze rezultaty, co przekłada się na podniesienie kompetencji językowych uczniów oraz poprawę wyników nauczania”.

Terapeuta stwierdził, że w efekcie wprowadzonej od września 2017 r. reformy oświaty m.in. zniesiono możliwość nauczania indywidualnego w szkole: „Moim zdaniem to nieodpowiednie posunięcie przede wszystkim z uwagi na fakt, iż wielu uczniów nie ma warunków w domu do nauki, nie można im tam pokazać wielu pomocy dydaktycznych, m.in. nie mogą skorzystać z tablic multimedialnych, map geograficznych czy historycznych, pozbawieni są także bezpośredniego kontaktu z rówieśnikami. Uczniowie z niepełnosprawnościami oraz trudnościami w funkcjonowaniu w zespołach klasowych nie mogą prawidłowo się socjalizować, nie mogą też nauczyć się prawidłowego funkcjonowania w zespole. W niektórych przypadkach zamknięcie dziecka w domu może nawet prowadzić do wykluczenia społecznego lub powstawania postaw socjopatycznych. Działania szkoły czy przedszkola w zakresie indywidualizacji nauczania uczniów z niepełnosprawnościami oraz trudnościami w funkcjonowaniu w zespołach klasowych są bardziej efektywne od nauczania w domu ze względu na szereg

czynników, m.in. dostęp do nauczycieli uczących różnych przedmiotów, dostęp do specjalistów, np. pedagog szkolny, logopeda, terapeuta pedagogiczny, doradca zawodowy, oddziaływanie bezpośrednie wychowawcy we współpracy z rodzicami/opiekunami dziecka, oddziaływanie bezpośrednie grup rówieśniczych, dostęp do nowoczesnych środków nauczania. W szkole szybciej można rozpoznać możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe uczniów oraz ich sytuację społeczną. Można pomóc uczniom, kierując ich-we współpracy z rodzicami - na badania psychologiczno-pedagogiczne w poradni, wdrażając zajęcia logopedyczne, terapeutyczne, dydaktyczno-wyrównawcze czy korekcyjno-kompensacyjne. Ponadto można zorganizować wsparcie rówieśników, angażować dziecko w działalność pozalekcyjną, koła zainteresowań, działalność samorządu szkolnego, wychwycić nie tylko trudności dziecka, ale także poznać i ukierunkować jego zainteresowania i zdolności. Takie czynniki wspomagają znacznie indywidualny rozwój dziecka - poznawczy, emocjonalny i społeczny; pozwalają lepiej wskazać mocne i słabe strony ucznia; pozwalają też na bieżąco monitorować i doskonalić jego rozwój, dobierając odpowiednie i różnorodne metody i formy pracy oraz pomoc nauczycieli, wychowawców i specjalistów. Wprowadzenie nowych przepisów i zasad indywidualizacji kształcenia powoduje także moim zdaniem wiele trudności i zagrożeń, m.in.:

- poradnie psychologiczno-pedagogiczne nie wydają konkretnych zaleceń dot. uprawnień uczniów z niepełnosprawnościami i trudnościami; ponadto przedłużają proces ich opiniowania - niektóre opinie i orzeczenia są wydawane po 30 września, co opóźnia rozpoczęcie procesu indywidualizacji; opinie i orzeczenia poradni powinny być wydawane najpóźniej do 1 września;
- nauczyciele mają utrudniony pełen dostęp do opinii i orzeczeń uczniów –rzekomo z powodu RODO- stąd niektórzy w ogóle nie stosują zaleceń poradni;
- jeśli rodzice nie są bardzo mocno zaangażowani w proces nauczania i wychowania dziecka, to trudno jest mu właściwie pomóc; wychwycić jego trudności lub zdolności;
- nie w każdej szkole pedagog szkolny bywa zatrudniony na pełen etat, a powinien być cały czas do dyspozycji uczniów”.

Dyrektor wskazał m.in., że „Analizując zapisy w rozporządzeniu dotyczącym zindywidualizowanej ścieżki kształcenia można łatwo wywnioskować, iż wymaga ona dodatkowego finansowania przez organ prowadzący szkołę (...) Zwiększa to znacznie koszty funkcjonowania szkoły. Oprócz tego wprowadzenie nowych przepisów i zasad indywidualizacji kształcenia powoduje również inne trudności, a mianowicie: nauczyciele mają utrudniony dostęp do opinii z powodu RODO; poradnie psychologiczno-pedagogiczne przedłużają proces opiniowania uczniów z niepełnosprawnościami i trudnościami (...); brak pełnego wymiaru pracy pedagoga szkolnego. Praca w wymiarze około połowy etatu nie rozwiązuje problemów; praca na zajęciach z logopedii wprowadza możliwość pracy w grupach. Na tego typu zajęciach lepsze wyniki przynosi praca indywidualna”.

(akta kontroli str. 408-411)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia organizację prowadzonych w szkole zajęć rewalidacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych i logopedycznych. Szkoła nie osiągnęła wszystkich celów terapii. Rada Pedagogiczna monitorowała zachodzące zmiany i analizowała problemy.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi	NIK nie formułuje uwag.
Wnioski	<ol style="list-style-type: none">1. Dostosowanie Statutu i Procedury pomocy psychologiczno-pedagogicznej do obowiązujących przepisów oświatowych.2. Zapewnienie realizacji prawa rodziców do udziału w tworzeniu i ewaluacji WOPFU i IPET poprzez pisemne zawiadomienia o posiedzeniach zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej.3. Wystąpienie do organu prowadzącego o zatrudnienia psychologa o odpowiednich kwalifikacjach.4. Planowanie w IPET form pomocy psychologiczno-pedagogicznych odpowiednich dla wieku ucznia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, stycznia 2020 r.

Kontroler
Jacek Kalas
główny specjalista k. p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
p. o. Dyrektora
Tomasz Sobecki

.....
podpis

.....
podpis

